

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури
Кафедра теорії та методики фізичної культури

**Програма фахового вступного випробування
з теорії фізичного виховання
ступінь «бакалавр»**

Суми 2016

**Рекомендовано до друку вченою радою навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка
протокол № 8 від 27.04.2016 р.**

Укладачі: Томенко О.А. - д. фіз. вих., професор, завідувач кафедри ТМФК;
Гвоздецька С.В. - к. фіз. вих., доцент кафедри ТМФК;
Прокопова Л.І. - ст. вик. кафедри ТМФК.

Рецензенти: кандидат педагогічних наук, професор **Лоза Т.О.**
кандидат педагогічних наук, доцент **Лянной М.О.**

У програмі визначене основне коло завдань, необхідних для вступного екзамену за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» для спеціальності 014 Середня освіта (Фізичне виховання). Запропоновано питання для підготовки до вступного іспиту. Визначено критерії оцінювання знань. Рекомендовано літературу.

Видання призначене для випускників педагогічних коледжів та ліцеїв за напрямком підготовки «Фізичне виховання», які вступають на 3 курс вищого навчального закладу спеціальності 014 Середня освіта (Фізичне виховання).

© Томенко О.А., Гвоздецька С.В., Прокопова Л.І. 2016

© СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2016

ЗМІСТ

ВСТУП		4
Розділ 1.	Загальна характеристика вступних випробувань	5
Розділ 2.	Теорія та практика навчання і виховання	6
	2.1. Педагогіка як наука про виховання.....	6
	2.2. Загальні закономірності розвитку особистості.....	6
	2.3. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості.....	7
	2.4. Педагог: професія і особистість.....	7
	2.5. Українська національна система виховання.....	8
	2.6. Виховання особистості у колективі.....	8
	2.7. Педагогічні основи діяльності класного керівника в сучасних умовах.....	9
	2.8. Самовиховання. Перевиховання.....	10
Розділ 3.	Основи теорії і методики фізичного виховання	11
	3.1. Теорія і методика фізичного виховання як наукова та навчальна дисципліна.....	11
	3.2. Загальна характеристика систем фізичного виховання.....	11
	3.3. Засоби фізичного виховання.....	12
	3.4. Методи і принципи навчання у фізичному вихованні.....	12
	3.5. Структура навчання руховим діям.....	13
	3.6. Загальна характеристика фізичних якостей.....	14
	3.7. Сила і методика її розвитку	14
	3.8. Витривалість і методика її розвитку	14
	3.9. Швидкість і методика її розвитку	15
	3.10. Гнучкість і методика її розвитку	15
	3.11. Спритність і методика її розвитку	16
	3.12. Форми організації занять з фізичного виховання.....	16
	3.13. Педагогічні дослідження у фізичному вихованні.....	17
	Критерії оцінювання	18
	Питання для підготовки до екзамену	20
	Список рекомендованої літератури	25

ВСТУП

Соціально-економічні перетворення в Україні зумовили необхідність реформування всіх галузей шкільної освіти, що ставить перед вищою педагогічною освітою нові завдання щодо підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів. У зв'язку з цим, серед пріоритетних напрямків реформування вищої школи важливе місце займають питання оновлення змісту педагогічної освіти, запровадження педагогічних технологій, створення системи методичного, інформаційного забезпечення вищої школи та підготовки конкурентоспроможного спеціаліста.

Шлях до нової моделі освіти лежить через переосмислення сутності підготовки спеціаліста вищої школи, його цілей, завдань, змісту, методів. Українській школі потрібен педагог високої культури. Його діяльність повинна створювати умови для виховання цілісної особистості, здатної до саморозвитку і саморегуляції.

Підготовка спеціаліста у сфері фізичної культури і спорту має забезпечити його професійно-педагогічні знання, сформувані стійкий інтерес до обраної спеціальності, сприяти засвоєнню науково-методичних знань, умінь і навичок більш високого рівня ніж рівень бакалавра, сформувані професійно-методичне мислення і творчий підхід до професійно-педагогічної діяльності, стимулювати науково-методичну творчість і розвиток дослідницьких здібностей.

Ця програма дає можливість випускникам педагогічних коледжів та ліцеїв систематизувати теоретичні знання з теорії та практики навчання і виховання, з основ фізичного виховання і підготуватися до вступного екзамену. Для підготовки представлені теми та їх коротка характеристика, питання та список рекомендованої літератури.

Вступний екзамен має на меті визначення ступеня теоретичних знань з теорії та практики навчання і виховання, з основ фізичного виховання.

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Програму вступного екзамену на навчання за ступенем бакалавр зі скороченим терміном навчання, термін навчання – 2 роки денної та заочної форм складено відповідно до стандарту освітньо-професійної програми вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізичне виховання).

При складанні вступного іспиту необхідно показати глибокі теоретичні знання з теорії та практики навчання і виховання, теорії і методики фізичного виховання.

На вступний екзамен абітурієнт повинен прийти з документом, який засвідчує особу (паспорт).

Під час складання екзамену кожен абітурієнт повинен сидіти за окремим столом. Не допускається використання будь-якої наукової чи методичної літератури або нормативних документів. Абітурієнт не має права виходити з аудиторії під час складання іспиту чи користуватися мобільним телефоном, списувати чи підказувати. За будь-яке порушення комісія має право відсторонити абітурієнта від вступного екзамену без права його перескладання.

Розділ 2. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

2.1. Педагогіка як наука про виховання

Педагогіка у системі сучасного антропологічного знання.

Виникнення і розвиток педагогіки як науки. Я.А. Коменський як засновник наукової педагогіки. Специфіка її предмета. Основні завдання сучасної педагогічної науки. Провідні категорії педагогіки: розвиток, формування, виховання, навчання, освіта, самоосвіта. Структура педагогіки, її провідні галузі.

Роль вітчизняних педагогів у розвитку педагогічної науки.

Криза сучасної педагогіки та її основні ознаки: ідеологізація методологічних основ; девальвація понять у педагогічному мисленні; деформація сенсу і цілей педагогічної діяльності; догматизм і формалізм у змісті освіти; технократизм у навчанні і вихованні; фальсифікація історико-педагогічної думки; самоізоляція радянської педагогіки тощо.

Гуманізм як соціально-ціннісний комплекс поглядів, переконань, ідеалів і як ідейна філософська основа сучасної педагогіки.

2.2. Загальні закономірності розвитку особистості

Людина, особистість, індивідуальність. Особистість як предмет і об'єкт виховання. Цілісність розвитку особистості. Загальний закон розвитку особистості: створення і конструктивне вирішення розвиваючих протиріч. Основні характеристики особистості.

Спадковість і розвиток. Природний фонд як єдність загальнолюдських задатків і індивідуальних фізіологічних відмінностей, що передаються спадково. Значення даних генетики для педагогіки.

Вплив середовища на розвиток особистості.

Значення діяльності та спілкування у розвитку особистості. Взаємозв'язок характеру діяльності, активності особистості та її розвитку.

Проблема факторів формування особистості в історії педагогічної науки. Аналіз поглядів на означену проблему Я. А. Коменського, Й.Г.Песталоцці, Ж. Ж. Руссо, Г. С. Сковороди, К. Д. Ушинського.

Педагогічна діагностика. Діагностика фізичного розвитку дитини. Діагностика духовного, соціального розвитку.

2.3. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості

Проблема вікових та індивідуальних особливостей розвитку особистості у педагогіці. Вікова періодизація дитинства. Кризи та стабільні періоди у розвитку особистості.

Особливості розвитку і виховання у різних вікових групах: молодшому шкільному віці, середньому та старшому (рання юність).

Обдаровані діти. Особливості їх розвитку і виховання. Види обдарованості.

Розвиток індивідуальності. Сутність індивідуального підходу до розвитку школяра, його зміст.

2.4. Педагог: професія і особистість

Виникнення і розвиток педагогічної професії, її соціальні функції. Розуміння і оцінка професії учителя у різні історичні епохи. Гуманістична природа педагогічної професії як найбільш суттєва її характеристика.

Роль педагога у сучасному суспільстві. Педагогічна кваліфікація (вчитель, вихователь, педагог-організатор, соціальний педагог, методист тощо). Учитель як організатор педагогічного процесу. Кваліфікаційна характеристика вчителя.

Професійна придатність педагога. Гуманістична спрямованість особистості педагога: мотиваційно-ціннісне відношення до професії, гуманістичний світогляд, громадська позиція.

Загальна і професійна культура педагога.

Педагогічна творчість – основа педагогічного процесу і діяльності вчителя. Первинність творчості для учнів і поширення обсягу творчо-пошукової діяльності в школі. Специфіка педагогічної творчості.

2. 5. Українська національна система виховання

Основні історичні етапи розвитку української національної системи виховання: докняжа доба, Київська Русь, епоха українського національного відродження 16-18 століть, 19 століття, УНР, період українізації в СРСР, сучасні умови розбудови незалежної держави.

Принципи національного виховання: народність, природовідповідність, культуровідповідність, демократизм, неперервність, етнізація, диференціація та індивідуалізація виховного процесу, інтегративність.

Провідні напрями національної системи виховання: формування національної свідомості, загальнолюдських гуманістичних цінностей, героїкопатріотичне, розумове, художньо-естетичне, трудове виховання, формування фізичної та екологічної культури, поваги до Конституції, законів України, національної символіки, розвиток індивідуальних здібностей і талантів тощо.

Формування громадянина України як мети національної системи виховання. Концепції громадянського виховання.

2. 6. Виховання особистості у колективі

Поняття учнівського колективу. Ознаки учнівського колективу: спільна соціально значуща мета; спільна діяльність, спрямована на досягнення поставленої мети; наявність органів самоврядування; відносини відповідної залежності.

Функції учнівського колективу: організаторська, виховна, стимулююча, соціалізуюча.

Вчення А.С.Макаренка про колектив.

Етапи розвитку учнівського колективу. Педагогічне керівництво колективом на різних етапах розвитку.

Шляхи згуртування учнівського колективу та умови запобігання появи груп негативного спрямування.

Модулі розвитку взаємин між колективом і особистістю: конформізм, гармонія, нонконформізм.

Учнівське самоврядування, його виховне значення.

Дитячий рух як феномен суспільного життя. Поняття про дитячі та юнацькі громадські організації України, їх класифікація.

Педагогічні функції дитячого руху: розвиваюча, компенсаторна. Цілі на напрями діяльності скаутських, патріотичних, екологічних, релігійних та інших формувань.

Поняття про неформальний молодіжний рух.

Напрями молодіжних субкультур, світоглядні цінності їх прихильників: музичні молодіжні субкультури (хіпі, репери, рейвери, брейкери, байкери); розправно-самосудні (гопники, пацани, зборовські); релігійно-містичні (кришнаїти, сатаністи, дияволопоклонники).

2. 7. Педагогічні основи діяльності класного керівника в сучасних умовах

Організація діяльності класного керівника. Функції класного керівника: розвиваюча, виховуюча, організаторська, інформаційно-методична, соціальна, дослідницька, координаційна.

Права та обов'язки класного керівника.

Основні напрями діяльності класного керівника. Завдання, форми і методи роботи класного керівника з класом. Індивідуальна робота з учнями, з вчителями-предметниками, з батьками учнів і громадськістю.

Планування виховної роботи класного керівника.

Структура плану роботи класного керівника: аналіз рівня вихованості учнів і розвитку колективу; основні виховні справи; індивідуальна виховна

робота; організація справ з охорони життя і інтересів дітей; робота з батьками.

Педагогічна діагностика в роботі класного керівника. Методика вивчення учнівського колективу. Поняття про виховання учнів, критерії вихованості, рівень вихованості.

Робота класного керівника з батьками учнів. Нестандартні форми організації спільної діяльності вихованців, їх батьків та громадськості.

2. 8. Самовиховання. Перевиховання

Самовиховання як завершальний етап виховання особистості. Поняття про самовиховання, його структура: самопізнання, самоствавлення, саморегуляція.

Основні фактори, що спонукають до самовиховання: існування суспільно-політичних і моральних ідеалів, домагання особистістю уваги, гідного місця в колективі однолітків, організація змагань у суспільно-корисній та культурно-масовій діяльності, вираз вольових якостей особистості.

Методи самовиховання: самоспостереження, самокритика, самоаналіз; методи вивчення самооцінки: самопідбадьорення, самосхвалення, самонаказ, самообмеження, самонавіювання, самостимулювання, самоконтроль та їх сутність.

Поняття про перевиховання. Зміст процесу перевиховання: встановлення сутнісних причин відхилень у моральному розвитку школярів; визначення шляхів і засобів, що впливатимуть на перебудову виробленого стереотипу поведінки; активізація позиції школярів у суспільно корисній колективній діяльності, у навчальній роботі, у сфері дозвілля; створення ситуації успіху в навчальній роботі і в сфері дозвілля; застосування системи вимог, засобів заохочення, осуду, стимулювання і контролю.

Розділ 3. ОСНОВИ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

3.1. Теорія і методика фізичного виховання як наукова та навчальна дисципліна

Основні поняття: фізична культура, фізичне виховання, фізкультурне виховання, спорт, фізична підготовленість, фізичний розвиток, фізична реабілітація, фізична рекреація.

Зміст фізичної культури: наука, органи керування і управління, система організації, кадри і система їх підготовки, матеріальна база, специфічна рухова діяльність та активність людей.

Структура фізичної культури: склад (фізичне виховання, спорт, фізична реабілітація, фізична рекреація) і будова (субординаційний, координаційний, підпорядкований зв'язки).

Соціальні функції фізичної культури: нормативна, інформаційна, комунікативна, естетична, біологічна.

Показники рівня розвитку фізичної культури у суспільстві.

3.2. Загальна характеристика систем фізичного виховання

Фізичне виховання як соціальна система.

Мета, завдання і принципи національної системи фізичного виховання. Функції системи фізичного виховання: організація педагогічного процесу; підвищення матеріального, кадрового і наукового забезпечення; удосконалення роботи органів керівництва і контролю; фізичне удосконалення людей.

Взаємозв'язок системи фізичного виховання з іншими системами суспільства: науковою, політичною, економічною, культурною.

Принципи державної системи фізичного виховання: всебічний гармоній розвиток особистості; принцип зв'язку фізичного виховання з трудовою і військовою практикою; принцип оздоровчого спрямування.

3.3. Засоби фізичного виховання

Основний засіб фізичного виховання – фізичні вправи. Другорядними засобами є: оздоровчі сили природи і гігієнічні фактори.

Фактори, які впливають на виконання фізичних вправ: наукові, санітарно-гігієнічні, методичні, метеорологічні фактори, індивідуальні, особливості самих фізичних вправ.

Техніка фізичних вправ. Види техніки фізичних вправ: стандартна, індивідуальна. Частина техніки: підготовча, основна, заключна. Фази техніки фізичних вправ: підготовча, ведуча, завершальна. Техніка фізичних вправ як біодинамічна структура: часові, просторові, просторово-часові та динамічні характеристики рухів. Педагогічні критерії оцінки техніки фізичних вправ: результативність, порівняння виконаної техніки зі стандартною, порівняння виконаної техніки з кращою технікою іншого учня.

Класифікація фізичних вправ.

Напрями реалізації на практиці оздоровчих сил природи: як умови успішної організації і проведення занять, як спосіб загартування організму.

Гігієнічні фактори та напрями їх реалізації: особиста і суспільна гігієна, гігієнічні правила і норми навантаження та відпочинку.

Комплексність засобів фізичного виховання.

3.4. Методи і принципи навчання у фізичному вихованні

Загальні вимоги до методів навчання руховим діям: наукова обґрунтованість методу, відповідність поставленому завданню, забезпечення виховного характеру, відповідність принципам навчання, специфіці навчального матеріалу, індивідуальній і груповій підготовленості учнів, індивідуальним особливостям і можливостям учнів і вчителя.

Методи словесної групи. Функції слова.

Методи наочного сприйняття. Розподіл методів наочності на групи: пряма, непряма. Їх реалізація на практиці. Вимоги до наочності.

Практична (специфічна) група методів: розучування по частинам, розучування в цілому, ігровий метод і змагальний метод. Їх позитивне і негативне значення в практичній діяльності.

Вимоги до принципів навчання. Розподіл принципів навчання на групи: свідомості і активності, наочності, систематичності, індивідуалізації і доступності, міцності і прогресування. Методичні прийоми реалізації принципів на практиці.

3.5. Структура навчання руховим діям

Структура навчання руховим діям.

Перший етап - початкового розучування рухової дії. Мета, завдання, напрями реалізації на практиці: усвідомлення цілісної рухової дії, створення основного і резервного проекту рішення рухової дії, реалізація проекту рішення рухової дії – підбір підвідних вправ.

Етап поглибленого розучування рухової дії. Мета, завдання другого етапу, стадії реалізації: формування рухового уміння, удосконалення рухового уміння аж до переходу в рухову навичку. Основні ознаки рухового уміння. Помилки: причини виникнення помилок, способи виправлення. Оцінка: функції оцінки, вимоги до оцінки, облік успішності, критерії оцінювання техніки рухових дій.

Удосконалення техніки рухової дії. Мета, завдання третього етапу, стадії реалізації: формування рухової навички, формування рухового уміння вищого порядку. Ознаки рухової навички. Ознаки рухового уміння вищого порядку. Перенесення рухової навички. Рухова навичка з фізіологічної точки зору. Фази протікання рухової навички. Види повторень при створенні рухового уміння вищого порядку: просте і варіативне, розтягнуте і концентроване.

3.6. Загальна характеристика фізичних якостей

Рухові якості. Рухові здібності. Закономірності виховання рухових якостей (гетерохронність, фазність, етапність, перенесення у розвитку фізичних якостей). Принципи виховання рухових якостей (принцип відповідності педагогічного впливу віковим особливостям дитини, принцип спорідненої дії, принцип розвиваючого ефекту, принцип варіативності).

3.7. Сила і методика її розвитку

Сила. Режими м'язових напружень при виконанні вправ на силу. Види силових здібностей: власне-силові, швидко-силові, силова витривалість. Способи реєстрації силових здібностей: апаратурний (динамометри) і без виміральної апаратури (тестування).

Засоби розвитку силових здібностей: із зовнішнім обтяженням, з власною вагою тіла, ізометричні вправи, вправи у самоопорі.

Віко-статеві та індивідуальні особливості розвитку силових здібностей у школярів.

Методи розвитку силових здібностей: метод максимальних зусиль, повторний метод (награничних зусиль), метод колового тренування.

3.8. Витривалість і методика її розвитку

Загальна і спеціальна витривалість.

Стомлення. Класифікація стомлення: легке, гостре, перенапруження, перетренованість, перевтома. Ступені стомлення: невеликий, середній, великий. Види фізичного стомлення: локальне, регіональне, глобальне. Фази стомлення: фаза початкового стомлення, компенсованого стомлення, декомпенсованого стомлення.

Критерії і компоненти при вихованні витривалості (максимальна, субмаксимальна, велика і помірна зони потужності).

Засоби відновлення при роботі на витривалість: педагогічні, медико-біологічні, психологічні.

Методи виховання витривалості: рівномірний, рівномірно-прискорений, повторний, перемінний, інтервальний, комбінований, змагальний, ігровий.

Тести для діагностики витривалості.

3.9. Швидкість і методика її розвитку

Форми прояву швидкості: латентний час рухової реакції, швидкість одиночного руху, частота рухів.

Віко-статеві та індивідуальності особливості розвитку швидкісних здібностей у школярів.

Методи розвитку швидкісних здібностей: повторний, повторно-прогресуючий, перемінний, гандикап, ігровий, змагальний. Засоби виховання швидкості: вправи комплексної дії, вправи для розвитку окремих форм прояву швидкості, вправи спорідненої дії.

3.10. Гнучкість і методика її розвитку

Гнучкість та її різновиди: статична і динамічна, загальна і спеціальна, активна і пасивна. Фактори, які впливають на розвиток гнучкості: вік, стать, тілобудова, температура тіла та інтенсивність кровообігу, температура повітря, час доби, розминка, психічний стан та емоції.

Засоби виховання гнучкості: вправи силового характеру, вправи на розтягування м'язів (активні, пасивні, комбіновані), вправи на розслаблення м'язів, стретчинг.

Методи розвитку гнучкості: повторний (повільних рухів, махових рухів, пружинних рухів, з примусовим розтягненням м'язів і зв'язок), метод світлової реєстрації, електроміографічний метод, метод електростимуляції, ізометричного напруження попередньо розтягнутих м'язів, біомеханічна стимуляція м'язів.

Вікова динаміка природного розвитку гнучкості та контроль за її розвитком.

3.11. Спритність і методика її розвитку

Фактори, які визначають розвиток спритності: рухова пам'ять, міжм'язова координація, адаптаційні можливості різних аналізаторів. Специфічні (фундаментальні) координаційні здібності: здібність до кінестезичного диференціювання, до ритму, до орієнтації у просторі, до реакції, здібність зберігати рівновагу.

Засоби розвитку координаційних здібностей: загальнопідготовчі вправи, спеціальнопідготовчі вправи, вправи змішаної групи. Методи розвитку координаційних здібностей: метод варіативної (перемінної) вправи, метод стандартно-повторної вправи. Методи реєстрації координаційних здібностей: спостереження, метод експертних оцінок, апаратурні методи і метод тестів.

3.12. Форми організації занять з фізичного виховання

Форми організації занять: урочна, позаурочна (позакласна, позашкільна).

Урок фізичної культури – основа урочної форми. Ознаки урочної форми. Склад і структура уроку. Вимоги до уроку: визначення конкретних завдань, їх зв'язок з попереднім і наступним уроками; забезпечення різнобічного впливу на учнів; виховання і розвиток інтелектуальних, вольових якостей; варіативність і неперервність діяльності учнів; комплексне використання методів навчання, засобів.

Підготовка вчителя до уроку: попередня і безпосередня. Рівні педагогічних здібностей вчителя фізичної культури: конструктивні, організаторські, комунікативні, гностичні.

Позакласна робота з фізичної культури: фізкультурно-оздоровча та спортивно-масова. Вимоги до організації роботи: тісний взаємозв'язок з навчальною роботою, доступність занять, допомога батьків та шефів. Форми позакласної роботи (індивідуальні, групові та масові): гуртки, секції, групи

загальної фізичної підготовки, туристичні походи, свята, змагання, фізкультхвилинки, фізкультпаузи, гігієнічна гімнастика до уроків.

Позашкільна робота з фізичної культури. Форми занять: ДЮСШ, ШВСМ, СДЮШОР, оздоровчі табори, табори праці і відпочинку, робота за місцем проживання. Документи планування та обліку. Програма занять фізичною культурою і спортом.

Форми фізичного виховання в сім'ї: ранкова гігієнічна гімнастика; фізкультурні хвилинки (паузи); індивідуальні заняття різними фізичними вправами у домашніх умовах; активний відпочинок на свіжому повітрі; сімейні походи; участь разом з батьками у різних змаганнях; процедури загартування організму.

3.13. Педагогічні дослідження у фізичному вихованні

Класифікація педагогічних методів досліджень: методи отримання ретроспективної інформації, методи організації навчально-виховної роботи у дослідницьких групах, методи отримання текучої інформації.

Педагогічне спостереження, його види: проблемне, тематичне, розвідницьке, основне, відкрите, таємне, перервне, неперервне. Підготовка до спостереження. Способи проведення спостереження і прийоми його фіксації.

Педагогічний експеримент. Типова схема експерименту. Класифікація видів: перетворюючий, констатуючий, природний, модельний, лабораторний, абсолютний, порівняльний.

Технологія хронометрування уроку фізичної культури. Визначення рухової (моторної) та загальної щільності уроку. Пульсометрія – визначення навантаження на уроці фізичної культури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Основними вимогами якісного оцінювання теоретичних знань абітурієнтів є критерії комплексного оцінювання базових дисциплін освітньо-професійного рівня «бакалавр» галузі фізичної культури і спорту:

- теорії та практики навчання і виховання;
- теорії і методики фізичного виховання;

Оцінка повинна визначати дійсний рівень знань відповідно до вимог навчальних програм вище зазначених дисциплін.

Під час оцінювання знань необхідно:

- враховувати ступінь засвоєння матеріалу з окремої дисципліни;
- здійснювати індивідуальний підхід;
- застосовувати гласність оцінки.

Критерії виставлення оцінки за екзамен

Оцінка «відмінно» виставляється за:

- знання і розуміння всього програмного матеріалу в повному обсязі;
- здібність до аналізу викладеного матеріалу;
- послідовне, логічне, обґрунтоване викладення матеріалу;
- самостійне, впевнене і правильне застосування знань при вирішенні методичної частини;
- вміле й вивірене формулювання висновків та узагальнень.

Оцінка «добре» виставляється за:

- знання і розуміння всього програмного матеріалу в цілому;
- послідовне, логічне, обґрунтоване викладення матеріалу;
- правильне і без особливих труднощів застосування знань при вирішенні завдань з методики;
- формулювання висновків та узагальнень;
- допущення окремих несуттєвих помилок під час відповіді.

Оцінка «задовільно» виставляється за:

- знання і розуміння тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосовувати наступний програмний матеріал;
- спрощене викладання матеріалу;
- нечітке та непослідовне застосування окремих знань під час вирішення методичних завдань та відсутність обґрунтованих навичок тлумачення питань з методики фізичного виховання;
- допущення окремих суттєвих помилок під час відповіді.

Оцінка «незадовільно» виставляється за:

- поверхневе знання і розуміння основного програмного матеріалу в обсязі, який не дозволяє засвоювати наступний програмний матеріал;
- непослідовне викладання матеріалу з допущенням багатьох істотних помилок;
- невміння робити висновки та узагальнення;
- невміння застосовувати знання під час вирішення завдань з методики та відсутність навичок тлумачення їх.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Роль педагога-організатора у сучасному суспільстві.
2. Педагогічні завдання як основа технології творчості вчителя.
3. Специфіка педагогічної творчості вчителя-організатора спортивно-масової роботи.
4. Сучасне розуміння процесу виховання, як взаємодія вчителя і учнів.
5. Виховання інтересу до повсякденних занять фізичною культурою.
6. Функції учнівського колективу.
7. Характеристика діяльності, як процесу та її роль у розвитку особистості.
8. Виховне значення особистості спеціаліста з фізичної культури.
9. Виховні можливості колективу. Поєднання індивідуальних і суспільних інтересів у колективі.
10. Самовиховання у сфері фізичної культури.
11. Різниця між навчанням від вихованням.
12. Визначення понять «культура», «фізична культура», «фізичне виховання», «спорт», «фізична реабілітація», «фізична рекреація».
13. Фізична культура як частина культури суспільства. Структура фізичної культури. Соціальні функції фізичної культури, їх характеристика.
14. Конкретно-історичний характер систем фізичного виховання. Характеристика ідейних основ системи фізичного виховання. Характеристика системи наук, які вивчають фізичне виховання і визначають в ній місце теорії і методики фізичного виховання.
15. Державні тести України з визначення рівня фізичної підготовленості населення як нормативна і програмна основа системи фізичного виховання школярів.
16. Характеристика державних і громадських форм організації фізичного виховання.

17. Мета і завдання національної системи фізичного виховання. Соціальні принципи фізичного виховання, їх зміст. Вимоги до принципу всебічний гармонійний розвиток особистості. Вимоги до принципу зв'язок фізичного виховання з трудовою і оборонною практикою. Вимоги до принципу оздоровча спрямованість фізичного виховання.
18. Основні риси фізичного виховання як педагогічного процесу.
19. Специфічні сторони фізичного виховання та їх характеристика.
20. Визначення поняття «фізичні вправи». Вплив фізичних вправ на організм. Техніка фізичних вправ. Основа техніки рухової дії та її частини.
21. Просторові характеристики рухів, їх значення. Часові і динамічні характеристики рухів, їх значення.
22. Освітнє і оздоровче значення фізичних вправ. Класифікації фізичних вправ.
23. Взаємозв'язок фізичних вправ з оздоровчими силами природи і гігієнічними факторами.
24. Методи навчання. Відмінні риси методу суворо регламентованої вправи. Особливості методу цілісного розучування рухових дій. Особливості методу розучування по частинам.
25. Характеристика ігрового методу.
26. Особливості змагального методу.
27. Методи словесної дії, їх використання на уроках фізичної культури та у позаурочний час.
28. Різновиди методу наочності, їх характеристика.
29. Сутність методу термінової інформації.
30. Визначити поняття «принципи фізичного виховання». Сутність принципу свідомості і активності, вимоги і шляхи реалізації.
31. Методи наочності у фізичному вихованні. Шляхи реалізації принципу наочності на практиці.

- 32.Сутність принципу доступності і індивідуалізації. Методичні прийоми реалізації принципу.
- 33.Принцип систематичності. Його роль при навчанні руховим діям і вихованні фізичних якостей.
- 34.Сутність принципу міцності і прогресування. Форми підвищення навантаження.
- 35.Визначити поняття «рухове уміння». Головна особливість рухового уміння. Умови переходу рухового уміння у рухову навичку.
- 36.Основні ознаки рухової навички і їх значення при оволодінні руховою дією. Перенесення рухової навички.
- 37.Етапи у процесі навчання рухової дії.
- 38.Мета і завдання на етапі початкового розучування техніки рухової дії. Методика створення загальної уяви про цілісну рухову дію. Особливості використання методів наочного сприйняття на першому етапі навчання.
- 39.Мета і завдання на етапі поглибленого розучування техніки рухової дії. Причини виникнення помилок при навчанні руховим діям. Особливості використання методів розучування дії в цілому на другому етапі навчання. Особливості використання методів словесної дії і наочності на другому етапі навчання.
- 40.Мета і завдання навчання на етапі удосконалення рухової дії. Методика закріплення рухової навички. Методика формування уміння виконувати засвоєну рухову дію в різних умовах.
- 41.Назвати рухові здібності. Сутність координаційних здібностей. Методичні умови удосконалення координаційних здібностей. Сутність методики виховання координаційних здібностей до збереження рівноваги і точної просторової орієнтації.
- 42.Визначити поняття «силові здібності». Різниця між абсолютною і відносною силою. Методи розвитку силових здібностей. Особливості харчування в період силової підготовки.

- 43.Визначити поняття «швидкісні здібності». Методи удосконалення простої і складної рухової реакції. Основні методики виховання швидкості поодинокого руху і частоти рухів.
- 44.Сутність швидкісно-силових здібностей. Методичних умов розвитку швидкісно-силових здібностей.
- 45.Методи реєстрації витривалості. Методи виховання різних видів витривалості.
- 46.Визначити поняття «гнучкість». Методи удосконалення гнучкості. Вплив фізичної підготовки на формування правильної постави.
- 47.Форми організації занять з фізичної культури.
- 48.Фактори, які визначають форму занять фізичними вправами.
- 49.Основні ознаки занять урочного типу. Головні вимоги до сучасного уроку фізичної культури.
- 50.Підготовка вчителя до уроку.
- 51.Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з предмета «Фізична культура».
- 52.Умови виконання орієнтовних і обов'язкових тестів для оцінювання стану фізичної підготовленості учнів.
- 53.Перелік типових навчально-наочних посібників та обладнання з фізичної культури для загальноосвітніх та професійно-технічних закладів.
- 54.Методи організації діяльності учнів.
- 55.Визначити поняття загальна і рухова щільність заняття.
- 56.Страховання на заняттях фізичними вправами, її види та характеристика.
- 57.Контролю за діяльністю і станом учнів, його сутність.
- 58.Аналіз і оцінка проведення занять.
- 59.Стимули до занять фізичними вправами у побуті і під час відпочинку.
- 60.Роль фізичних вправ в організації культурного дозвілля.

- 61.Завдання спеціалістів по впровадженню фізкультурно-оздоровчих заходів у систему наукової організації праці.
- 62.Методика хронометрування і вимірювання частоти пульсу учнів на уроці фізичної культури.
- 63.Методика проведення контрольних іспитів по визначенні рівня фізичної підготовленості учнів.
- 64.Форми організації спортивно-масової і фізкультурно-оздоровчої роботи в школі.
- 65.Джерела інформації про фізичну культуру дітей шкільного віку.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альтер М.Д. Наука о гибкости / М. Д. Альтер. – К. : Олимпийская литература, 2001. – 424 с.
2. Амосов Н.М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья. Человек и общество / Амосов Николай Михайлович. – М. : ООО «Издательство АСТ»; Д. : «Издательство Сталкер», 2003. – 590, [2] с.: 8 л. ил.
3. Апанасенко Г. Л. Физическое здоровье и максимальная аэробная мощность / Г. Л. Апанасенко, Р. Г. Науменко // Теория и практика физической культуры. – 1988. – № 4. – С. 29-31.
4. Ареф'єв В. Г. Фізична культура в школі (молодшому спеціалісту): учебн. [для студ. навч. закладів II-IV рівнів акредитації] / В. Г. Ареф'єв, Г. А. Єдинак – Кам'янець-Подільський: Абетка – НОВА, 2001. – 384 с.
5. Барановська П. Сучасна модель оцінювання досягнень учнів: переваги і недоліки / П. Барановська // Рідна школа. – 2000. – № 7. – С. 48-50.
6. Волков Л. В. Теория и методика детского и юношеского спорта / Л. В. Волков. – К. : Олимпийская литература, 2002. – 286 с.
7. Єрмолова В.М. Навчаємо граючись : метод. посіб. для вчителів фізичн. культури загальноосвіт. навч. закладів / В.М. Єрмолова, Л.І. Іванова В.В. Дерев'янка. – К. : Літера ЛТД, 2012. – 208 с.
8. Критерії оцінювання навчальних досягнень у системі загальної середньої освіти // Директор школи. – 2001. – № 8. – С. 2-16.
9. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2003. – 421 с. - Т. 1. – 2003. – 421 с.
10. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2003. – 390 с. - Т. 1. – 2003. – 390 с.
11. Кудренко А.І. Теоретичні та методичні основи організації виховної роботи зі спортсменами: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. зал.] / А. І. Кудренко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – 228 с.

12. Кулачківська С. Є. Малятко: метод. рек. [до програми виховання дітей дошкільного віку] / С. Є. Кулачківська, С. О. Ладивір. – К. : СП "СВЕНАС", 1993. – 254 с.
13. Курамшин Ю.М. Теория и методика физической культуры: учебник [для студ. фак. фіз. культури пед. універ.] / Ю. М. Курамшин. – М. : Советский спорт, 2003. – 464 с.
14. Лоза Т. О. Комплексна програма з теорії і методики фізичного виховання: навч. посіб. [для студ. заоч. відділення фак. фіз. культури пед. універ.] / Т. О. Лоза, Л. І. Прокопова. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2004. – 108 с.
15. Лоза Т. О. Кредитно-модульна система оцінки знань студентів з теорії і методики фізичного виховання: практикум [для студ. спеціальності “Олімпійський і професійний спорт” фак. фіз. вих. пед. універ.] / Т. О. Лоза, Л. І. Прокопова. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – 200 с.
16. Освальд К. Стретчинг для всех / К. Освальд, С. Баско. – М. : Эксмо-Пресс, 2001. – 192 с.
17. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 1997. – 577 с.
18. Платонов В. М. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения / В. М. Платонов – К. : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
19. Фізична культура в школі : 10-11 класи : методичний посібник / за загальною редакцією С.М. Дятленка. – К. : Літера ЛТД, 2009. – 176 с.
20. Фізична культура в школі: методичний посібник 5-9 класи / за загальною редакцією С.М. Дятленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 64 с.
21. Програма для основної та спеціальної медичних груп загальноосвітніх навчальних закладів. Фізична культура. 1-4 класи / Мін. освіти і науки України (лист № 1/11 – 6611 від 23.12.2004): [навчально-практичне

- видання / упоряд.: М. Б. Зубалій, В. В. Дерев'янка, О. М. Лакіза, В. Ф. Шелімага]. – Харків: “Ранок”, 2006. – 128 с.
22. Прокопова Л. І. Курс лекцій з теорії і методики фізичного виховання: навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. зал.] / Л. І. Прокопова. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2001. - Ч.1. – 2001. – 195 с.
23. Прокопова Л. І. Курс лекцій з теорії і методики фізичного виховання: навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. зал.] / Л. І. Прокопова. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. - Ч.2. – 2005. – 142 с.
24. Прокопова Л. І. Курс лекцій з теорії і методики фізичного виховання: навч. посіб. [для студ. спеціальності “Олімпійський і професійний спорт” фак. фіз. вих. пед. універ.] / Л. І. Прокопова, М. Б. Чхайло. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. - Ч.3. – 2008. – 318 с.
25. Прокопова Л. І. Оцінювання навчальної та наукової діяльності студентів з теорії і методики фізичного виховання за кредитно-модульною системою: практикум [для студ. спеціальності “Олімпійський і професійний спорт” фак. фіз. вих. пед. універ.] / Л. І. Прокопова, Т. О. Лоза. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – 160 с.
26. Прокопова Л. І., Лоза Т. О. Педагогічна практика в загальноосвітніх школах: метод. рек. [для студ. вищ. пед. навч. зал.] / Л. І. Прокопова, Т. О. Лоза. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. – 32 с.
27. Романенко В. А. Диагностика двигательных способностей / В. А. Романенко. – Донецк : ДонНУ, 2005. – 290 с.
28. Смирнова Л. А. Общеразвивающие упражнения для младших школьников / Л. А. Смирнова. – М. : Гуманит. изд. центр. ВЛАДОС, 2002. – 160 с.
29. Теория и методика физического воспитания: учебн. для студ. фак. физ. культуры пед. ин-тов по спец. 0303 «Физ. культура» / [Б. А. Ашмарин, Ю. А. Виноградов, З. Н. Вяткина и др.]. – М.: Просвещение, 1990. – 287 с.
30. Холодов Ж. К. Практикум по теории и методике физического воспитания и спорта: учеб. пособ. [для студ. высш. учеб. заведений физ. культуры] /

Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр “Академия”, 2005. – 480 с.

31. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Б. М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2001. - Ч.1. – 2001. – 272 с.